

Riigikantselei
riigikantselei@riigikantselei.ee
Rahukohtu 3
Tallinn, 15161, Harju maakond

Meie 28.04.2026 nr 1.2-3/969-3

**Ettepanek valitsuse seisukoha kujundamiseks
perehüvitise seaduse muutmise seaduse eelnõu
kohta (869 SE)**

Lugupeetud riigisekretär

Vastavalt Riigikantselei 08.04.2026 resolutsioonile 2-5/26-00738 esitame Sotsiaalministeeriumi seisukoha perehüvitiste seaduse muutmise eelnõu (869 SE) kohta.

Eelnõu eesmärk on toetada sündimust, vähendada majanduslikke motiive järgmiste laste sünni edasi lükkamiseks ning parandada väikelastega perede toimetulekut ja heaolu. Sotsiaalministeerium peab laste ja perede heaolu, sündimuse toetamist ning vanemate majanduslikku kindlust väga oluliseks. Tegemist ei ole üksnes ühe hüvitise tehnilise küsimusega, vaid laiemalt sellega, millise kindlustunde riik peredele loob. Otsus saada laps või kasvatada peres rohkem kui üks laps on sügavalt isiklik, kuid riigil on siin selge vastutus: pered peavad teadma, et nad ei jää lapse sünni tõttu majanduslikult haavatavamasse olukorda, et pere- ja tööelu ühitamine on sisuliselt toetatud ning et riigi süsteemid on arusaadavad, õiglaselt kujundatud ja usaldusväärsed.

Eesti teadlaste analüüsid näitavad, et vanemahüvitisel on Eestis olnud positiivne ja mõõdetav mõju sündimusele, suurendades eeskätt teise ja kolmanda lapse sünni tõenäosust. Vanemahüvitis aitab säilitada vanema sissetuleku ajal, mil ta on tööturult ajutiselt eemal lapse kasvatamise tõttu. Sama oluline on, et pered saaksid oma otsuseid teha võimalikult stabiilses ja etteaimatavas keskkonnas. Perepoliitika peab andma kindlust, mitte tekitama täiendavat ebakindlust. Seetõttu suhtub ministeerium tõsiselt kõikidesse ettepanekutesse, mis puudutavad järjestikuseid sündide, vanemahüvitise suurust ja väikelastega perede toimetulekut.

Järjestikuste sündide toetamine on valitsuse jaoks oluline perepoliitiline küsimus ning selle vajalikkust on Riigikogus selgelt kinnitanud ka peaminister. Peaminister on rõhutanud, et vanemahüvitise süsteem peab paremini vastama tänaste perede vajadustele ning toetama pereelu korraldamist pikema aja jooksul. Samuti on peaminister toonud esile vajaduse tugevdada järjestikuste sündide kaitset sellisel, et kahe lapse sünni vahel toimunud palgakasv kajastuks järgmise lapse vanemahüvitises. Seega ei ole tegemist uue või valitsuse tähelepanuta oleva küsimusega, vaid sisuliselt olulise teemaga, mille lahendamiseks Sotsiaalministeerium juba tegeleb. Sotsiaalministeerium ei vaidlusta eelnõus käsitletava eesmärgi olulisust, kuid peab vajalikuks, et lahendus oleks õiguslikult selge, õiglaselt sihitatud, tehniliselt rakendatav ja riigieelarve seisukohalt kestlik.

Samas ei ole võimalik eelnõu esitatud kujul toetada järgnevatel põhjustel.

Esiteks ei arvesta pakutud muudatus sellega, et suurel osal sihtrühmast kasvab vanemahüvitis järjestikuste sündide korral juba praegu automaatselt. See puudutab inimesi, kellele määratakse vanemahüvitis alampalgamääras, vanemahüvitise määras või ülempiiri määras. Kuna alampalk kasvab igal aastal ning ajas muutub ka keskmine palk, on nende inimeste vanemahüvitis sisuliselt juba seotud üldise palga kasvuga. Seetõttu ei ole põhjendatud kehtestada samale sihtrühmale täiendavat automaatset suurendamist veel teise mehhanismi kaudu. Sama eesmärgi saavutamiseks ei ole põhjendatud rakendada korraga kaht soodustust.

Teiseks ei ole eelnõus kavandatud jõustumisaeg realistlik. Pereküvitiste ja teiste sotsiaalkaitse väljamaksetega seotud infosüsteemide arendusplaanid on juba töös ning muudatusi viiakse ellu etappide kaupa, lähtudes nende mõjust, vajalikkusest ja tehnilisest valmisolekust. Sellise ulatusega muudatuse lisamine väga lühikese etteteatamisega ei võimaldaks teha vajalikke arendusi, testimist ja kasutuselevõttu piisava kindlusega. Seetõttu ei ole muudatuse jõustumine 1. juulil 2026 realistlik.

Kolmandaks tuleb arvestada, et ka juhul, kui käimasolevat SKAISi arendust ei oleks, ei ole füüsiliselt võimalik nii lühikese ajaga välja töötada, testida ja turvaliselt kasutusele võtta lahendust, mis võrdleks omavahel vanemahüvitisi, keskmise palga muutust ning indekseeriks selle põhjal automaatselt uued hüvitisid. Tegemist on tehniliselt keeruka arendusvajadusega, mida ei saa ellu viia lühikese ettevalmistusajaga ilma oluliste rakendusriskideta. Neljandaks ei ole seda muudatust võimalik rakendada käsimenetluses. Vanemahüvitise suuruse määramine sellisel viisil eeldab vältimatult infosüsteemi arendusi. Käsitsi menetlemine ei tagaks piisavat õiguskindlust, ühetaolist kohtlemist ega menetluse töökindlust ning tooks kaasa väga suure veaohu.

Viiendaks ei piirdu muudatuse mõju ainult vanemahüvitisega. Vanemahüvitis on aluseks ka töövõimetushüvitise arvutamisel pärast vanemapuhkuselt naasmist. Seega tooks kavandatav indekseerimine kaasa lisamõju ja lisakulud ka Tervisekassale. Samuti ei kooskõlasta eelnõu Rahandusministeerium. Muudatusega kaasnevate lisakuludega ei ole riigieelarves arvestatud. Rahaliste otsuste tegemine toimub riigi eelarvestrateegia ja riigieelarve protsessis.

Eeltoodust tulenevalt teeb Sotsiaalministeerium ettepaneku kujundada Vabariigi Valitsuse seisukoht, et pereküvitiste seaduse muutmise seaduse eelnõu ei toetata. See ei tähenda, et järjestikuste sündide kaitse või väikelastega perede toimetulek ei oleks oluline. Vastupidi, ministeerium peab väga tähtsaks, et perede toetamise lahendused oleksid sisuliselt põhjendatud, õiglaselt sihitatud, tehniliselt rakendatavad ja riigi jaoks kestlikud. Just sellisel viisil on võimalik kujundada süsteem, mis päriselt aitab peresid ja mille toimimises inimesed saavad olla kindlad.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Karmen Joller
sotsiaalminister

Gerli Baida
Gerli.Baida@sm.ee

Artur Panov
Artur.Panov@sm.ee